

Peatoimetaja veerg

Kinni kiilunud

Helle Ruusing, peatoimetaja, Riigikogu Kantselei infotalituse infonõunik, Eesti Rahvusraamatukogu parlamendiinfo keskuse majandus- ja poliitikainfo töörühma juht

Pikka aega kordasime iseendale, et meie ei ole Läti. Meie majandus tuleb kriisiga paremini toime, meil on reservid, meie poliitikud on riigimehelikumad jne. Kuni puhkes valitsuskriis. Täpsuse huvides peaks ütleva, kutsuti esile valitsuskriis. Nüüd kurdab nii mõnigi solvunult – oleme nagu Läti.

Mulle tundub, et lisaks majandusele on valimisvõitluse tuhinas kinni kiilunud ka poliitikute mõtlemis- ja otsustusvõime. Kolmikliidu valitsus tegutses juba mõnda aega vähima ühisosa saavutamise nimel. Raskeid otsuseid langetati ainult sõnades ja valimisreklaamides, tegelikkuses tiksus riigikassasse päev päeva järel miinus. Avalikkusele suunatud ettepanekud riigieelarve tasakaalustamisest on olnud heitlikud ja vasturääkivad. Positsioone on parandatud pigem parteide võimaliku valimistulemuse nimel. Rahvusvahelise valuutafondi või pankrotiga ähvardamine on vastutustundetult nii riigi sees kui ka väljaspool.

Vähemusvalitsuse traditsioon on Eestis väga õhuke ja seetõttu peavad poliitikud ennast tõeliselt ületama, et vajalikud otsused ükskord ära teha. Positiivne on aga see, et loodetavasti tulevad arutelud tagasi parlamenti ning muutuvad läbipaistvamaks ja sisulisemaks. Parlamendil on võimalus vabaneda kummitempli mainest, kui ta kasutab arukaid debatte ja suudab mõistliku ajaga langetada vajalikud otsused.

Eesti vajab kahtlemata struktuurseid reforme nii era- kui ka avalikus sektoris. Majanduse vallas on need käimas ja kindlasti on suuri kaotajaid, aga ei tohi unustada, et on ka võitjaid. Riik seda protsessi otseselt palju mõjutada ei saa ega peagi. Kaudselt aga küll.

Haridussüsteem, sisejulgeolek ja sotsiaalkaitse on valdkonnad, millele majanduskasvu loota ei ole. Vajalikud reformid avalikus sektoris tuleks ära teha sellest hoolimata, et nende mõju avaldub riigieelarves alles mõne aasta pärast.

Riik kannab eelkõige vastutust oma inimeste eest ja peab arvestama sotsiaalsete tagajärgedega, kriisimeetmete rakendamisel tuleb meeles pidada, et nende mõju on süsteemne. Me ju ei taha, et osa meie inimestest satuks pöördumatult ebavõrdsesse olukorda ja et meie lapsed peaksid kannatama vaesust. Eesti sotsiaalsüsteem võib tunduda liiga kallis, aga kui seda võrrelda teiste Euroopa Liidu riikidega või vaadata üksikisiku seisukohalt, siis on see pigem tagasihoidlik. Kirvemeetodil kärpimine võib viia soovimatute ja pikaajaliste tagajärgedeni. Seepärast tuleks sotsiaalkulude kärpimise asemel viia rahastamismudel kooskõlla 21. sajandi majandusmudeliga, muuta sotsiaalsüsteem tõhusamaks ning lähtuda konkreetse isiku vajadustest. Inimestele peab jääma turvatunne ja soov selles riigis elada. Eesti sotsiaalsüsteem on kõne all ka RiTo selle numbri vestlusringis.

Peaksime küsima, miks võrdlus Lätiga tundub meile väheväärikas. Kindlasti on kahe rahva ja riigi vahel hulk erinevusi, ent ometi palju rohkem sarnast. Kirjanik ja Eesti suursaadik Riias Jaak Jõerüüt kirjutab oma essees “Läti ja tema kihid”:

“Majandussurutis, kriis, langus või mis sõna keegi sel kevadel kasutama on harjunud, see nähtus on paljastanud üsna selgelt, kui väikesed on kolme Balti riigi majandussituatsiooni

erinevused võrreldes sarnasusega. Tuleb vaid vaadata pikemal ajateljel liikuvaid graafikute trendikõveraid ja diagrammide tulpasid – Eesti, Läti ja Leedu käituvad suures plaanis enamasti nagu rahvatantsijad, samm käib samas taktis. Kui staadionitribüüni tagumisest reast vaadata alla murule, siis tundub, et isegi põlvetooste on täpselt ühekõrgune. Kui lähemale minna, no siis paistab muidugi, kellel on kingapaelad lahti läinud, kellel sokikannas auk ja kelle kõrvade taga niriseb ohjeldamatu higi.”

Me ei tohi unustada, et Läti on meie naaber, kellega meil on paljuski sarnane ajalugu ja saatus. Asju, mis meid ühendavad, on märksa rohkem kui neid, mis eristavad. Asju, mille üle võiksimme uhkust tunda.

Pühapäeval, 7. juunil toimunud Euroopa Parlamendi valimise tulemus oli oodatud, ometi tõeks osutuna jahmatav. Kui parteidest sõltumatu üksikkandidaat kogub kahe mandaadi jagu hääli, on midagi tõsist lahti mitte ainult erakondadega, vaid demokraatiaga üldse. Täpsem valimistulemuse analüüs seisab veel ees, aga on selge, et valijad protestisid erakondade viisi vastu otsuseid “tagatubades” langetada ja valijaid arututeks reklaamiõgijateks pidada. Tõenäoliselt ootavad meid ees korrastumine parteimaastikul ning loodetavasti ka erakonna sisemise demokraatia süvendamine.

Käesolevas RiTo numbris analüüsitakse majandus- ja maksupoliitikat ning vanemahüvitise mõjusid. Lugeja leiab artiklid parlamendireformist, erakondade ja kodanikuühenduste rahastamisest ning poliitilisest kultuurist. Käsitletakse e-õppe tulemusi ja innovatsiooni julgeolekusektoris.

Sooviksin lugejate tähelepanu juhtida teist korda väljakuulutatud August Rei parlamendiuuringu stipendiumi konkursile, mille eesmärk on edendada parlamendialast teadustööd. Stipendium antakse parlamendi-, parlamentarismi- või Eesti parlamentaarsete kogude alase magistri- või doktoritöö kirjutajale. Konkursi tähtaeg on 20. juuli 2009, täpsemad tingimused leiate aadressil <http://www.riigikogu.ee/index.php?id=50652>.

Arvan, et näeme selle suve ja saabuva sügise jooksul veel palju, mis meile inimeste ja valijatena ei meeldi, ning küllap tuleb meil sügisestel kohalikel valimistel veel kord poliitikud korrale kutsuda. Tähtis on, et ei lörtsitaks lõplikult demokraatlikule riigile omaseid väärtusi. Selle eest peame kõik hea seisma.